

ปุ๋ยสูตรพระราชทาน

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

ปุ๋ยหมัก

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้พระราชทานวิธีการทำปุ๋ยหมักเป็นองค์ความรู้ให้กับปวงชนชาวไทย โดยเฉพาะพี่น้องเกษตรกรชาวไทยทั่วประเทศ ด้วยพระราชดำริว่า "ต้นไม้ทุกชนิด ต้องการอาหาร เพื่อการเจริญเติบโต พืชต่าง ๆ เราต้องใส่ปุ๋ย ไร่นา สวน ของเรา พืชผลจึงจะงามดี เดียวนี้ปุ๋ยที่ซื้อตามท้องตลาดแพงเหลือเกิน เรามาทำปุ๋ยหมักใช้เองดีกว่า" กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้สนองพระราชดำริ โดยทำการศึกษาคิดค้น วิจัยนวัตกรรมเกี่ยวกับจุลินทรีย์ที่เป็นประโยชน์ทางการเกษตร นำมาผลิตสารเร่งซูเปอร์ พด.๑ เพื่อช่วยให้เกษตรกรสามารถผลิตปุ๋ยได้ในระยะเวลาอันสั้น ประหยัด สะดวกง่าย ตรงกับความต้องการของเกษตรกร แต่ปุ๋ยหมักก็มีปริมาณธาตุอาหารหลักไม่เพียงพอับความต้องการของพืช กรมพัฒนาที่ดินจึงได้ทำการศึกษาวิจัยต่อยอด เพื่อเพิ่มปริมาณธาตุอาหารในปุ๋ยหมักให้มากขึ้น โดยใช้วัตถุดิบที่มีปริมาณธาตุอาหารสูง เช่น มูลไก่ มูลวัว มูลสุกร มูลนกกระทา กระจูดป่น และหินฟอสเฟต ฯลฯ สามารถเพิ่มผลผลิตพืชได้ ๒๐-๓๐ เปอร์เซ็นต์ ทำให้สามารถลดต้นทุนการผลิต ลดการใช้ปุ๋ยเคมี และสามารถปรับปรุงสภาพดินให้เหมาะสมกับการเจริญเติบโตของพืชในปี ๒๕๕๗ กรมพัฒนาที่ดิน ได้น้อมนำแนวพระราชดำริ การผลิตปุ๋ยหมักสูตรพระราชทาน มาดำเนินการเผยแพร่ให้กับเกษตรกรนำไปใช้ในพื้นที่ให้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น โดยมอบหมายให้สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต ๑-๑๒ และ สถานีพัฒนาที่ดินในจังหวัดต่างๆ ดำเนินการส่งเสริมการผลิตปุ๋ยหมักสูตรพระราชทานโดยจัดทำเป็นโครงการนำร่องในพื้นที่โครงการพระราชดำริ และกลุ่มเกษตรกรที่มีความพร้อมในการดำเนินการผลิตปุ๋ยหมักสูตรพระราชทาน

สถานีพัฒนาที่ดินอ่างทอง ได้รับมอบหมายจากผู้ว่าราชการจังหวัดอ่างทองให้ดำเนินการจัดทำโครงการสาธิตการผลิตปุ๋ยหมักสูตรพระราชทาน ในพื้นที่ชุมชน หมู่บ้าน โดยประสานงานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ร่วมดำเนินการจัดทำกิจกรรมสาธิตการทำปุ๋ยหมักสูตรพระราชทาน เพื่อประชาสัมพันธ์ให้เกษตรกรได้นำเอาวิธีการผลิตปุ๋ยหมักสูตรพระราชทานไปใช้ในการลดต้นทุนการผลิตในพื้นที่ของตนเอง

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อรณรงค์ให้มีการผลิตและการใช้ประโยชน์จากปุ๋ยอินทรีย์ ในการปรับปรุงบำรุงดินอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน
๒. เพื่อกระตุ้นให้เกษตรกรได้เห็นคุณค่าและความสำคัญของเศษวัสดุที่เหลือใช้จากการเกษตรที่สามารถนำมาผลิตเป็นปุ๋ยหมักได้
๓. เพื่อให้เกษตรกร ลด ละ เลิก การเผาตอซังพืช พางข้าว และเศษวัสดุเหลือใช้ในไร่นา โดยนำมาผลิตเป็นปุ๋ยอินทรีย์
๔. เพื่อปรับเปลี่ยนความคิดเกี่ยวกับการใช้ปุ๋ยเคมีในการทำการเกษตร ให้หันกลับมาใช้ปุ๋ยอินทรีย์เพื่อผลิตอาหารที่ปลอดภัย และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
๕. เพื่อสนับสนุนนโยบายของรัฐ ในการส่งเสริมให้เกษตรกรลดต้นทุนการผลิต โดยการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ ไว้ใช้เอง

เป้าหมาย

๑. ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ (สูตรพระราชทาน)	จำนวน ๑๐๐ ตัน
๒. จำนวนผู้เข้าร่วมโครงการ	จำนวน ๒๐๐ ราย

พื้นที่ดำเนินการ

- โครงการฟาร์มตัวอย่างตามพระราชดำริฯ หนองระหารจีน ตำบลบ้านอิฐ อำเภอเมือง
จังหวัดอ่างทอง
- องค์การบริหารส่วนตำบลสีบัวทอง อำเภอแสวงหา จังหวัดอ่างทอง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- เกษตรกรมีการผลิตและการใช้ประโยชน์จากปุ๋ยอินทรีย์อย่างต่อเนื่อง
- สามารถลดต้นทุนการผลิตด้านการปลูกพืช และเพิ่มรายได้ให้แก่เกษตรกร
- ลดการเผาทำลายเศษวัสดุที่เหลือจากการเกษตรและวัสดุต่างๆจากธรรมชาติ
- เกษตรกร ลด ละ เลิก การใช้ปุ๋ยเคมี หันกลับมาใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ทำให้ดินมีความอุดมสมบูรณ์และยั่งยืน
- เกษตรกรสามารถผลิตปุ๋ยอินทรีย์ไว้ใช้เอง ทำให้ต้นทุนการผลิตลดลง มีรายได้เพิ่มขึ้น

วิธีทำ ของที่ต้องเตรียม

๑. ซากพืช ได้แก่ ใบไม้ ผักตบชวา หญ้าแห้ง ลำต้นกล้วย ลำต้นข้าวโพด ใบ และต้นมันสำปะหลัง กระจุกปอ ตามที่มี สับ เป็นท่อน ๆ สั้น ๆ ให้เปื่อยเร็ว

๒. ปุ๋ย

ก. ปุ๋ยคอก คือ มูลสัตว์ ชีว ขี้ควาย ขี้เป็ด ขี้ไก่ ขี้ค้างคาว อะไรก็ได้

ข. ปัสสาวะคน หรือสัตว์

ค. กากเมล็ดธัญ , กากถั่ว , ซากต้นถั่วชนิดต่าง ๆ (พืชตระกูลถั่ว)

๓. ดินร่วน พอสสมควร ถ้าเป็นหน้าดินยิ่งดี

การกองปุ๋ย

๑. กองในหลุม ต้องขุดหลุมขนาดกว้างราว ๑ เมตร ยาว ๑ เมตร ลึก ๑ เมตร ระวังดินพังทลายลงในหลุม ถ้ามีการระบายน้ำได้ยิ่งดี

๒. กองในคอก ปรับดินบริเวณที่จะกองปุ๋ยหมักให้แน่น ใช้ไม้ไผ่หรือไม้อื่นที่ทำได้ กั้นเป็นคอกกว้าง ๒ เมตร ยาว ๔ เมตร สูง ๑ เมตร แบ่งคอกเป็น ๒ ส่วน ครึ่งหนึ่งไว้ใส่ปุ๋ยหมัก อีกครึ่งหนึ่งไว้กลับกองปุ๋ย ทำหลังคาใบจากหรือใบมะพร้าวคลุม หลังคา ถ้ามีถุงพลาสติกคลุมกันฝนชะปุ๋ยก็ดี

๓. เอาซากพืชที่เตรียมไว้กองเกลี่ยในคอก (หรือในหลุม) ให้เป็นชั้น เหยียบตามขอบให้แน่นขนาดคนเหยียบแล้วไม่ยุบ อีก ชั้นหนึ่ง ๆ สูงราว ๑ คืบ (๓๐ ซม.) รดน้ำให้ชุ่ม แล้วเอาปุ๋ยคอกโรยทับให้ทั่วกัน สูง ๒ องคุลี (๕ ซม.) ถ้ามีปุ๋ยเคมี (สูตร ๑๖-๒๐-๐ หรือ ๑๔-๑๔-๑๔ ,แอมโมเนียมซัลเฟต หรือยูเรีย) ก็โรยบาง ๆ ให้ทั่ว แล้วทับด้วยดินละเอียดหนาประมาณ ๑ องคุลี สลับด้วยซากพืชแล้วรดน้ำทำเป็นชั้น ๆ อย่างนั้นจนปุ๋ยเต็มคอก (น้ำที่รดจะผสมด้วยปัสสาวะด้วยก็ได้)

ข้อควรระวัง

- ๑.อย่าให้มีน้ำขัง การรดน้ำมากไปจะทำให้ระบายอากาศไม่ดี
- ๒.ปุ๋ยกองใหญ่ไปจะเกิดความร้อนสูง ปุ๋ยจะเสีย ถ้าในกองปุ๋ยมีความร้อนสูงไปให้เติมน้ำลงไปบ้าง
- ๓.ปุ๋ยกองเล็กไป จะสลายตัวช้า
- ๔.อย่าใช้ปุ๋ยเคมีพร้อมกับใส่ปูนขาว จะทำให้ธาตุไนโตรเจนสลายตัว

การกลับปุ๋ย

ทุก ๓๐ วัน ควรกลับกองปุ๋ย โดยเอาชั้นบนสุดของกองนำไปเกลี่ยในอีกส่วนของคอกเป็นชั้นล่างสุด แล้วเอาชั้นสองเกลี่ยทับแล้วรดน้ำ ควรกลับปุ๋ย (ทุก ๓๐ วัน) จนกว่าซากพืชจะเปื่อยผุหมดทั้งกอง กินเวลา ๓-๔ เดือน เมื่อปุ๋ยใช้ได้ สังเกตจากความร้อนในกองจะใกล้เคียงกับความร้อนของอากาศ ปุ๋ยหมักจะเป็นสีน้ำตาลแก่ เอาตะแกรงร่อนปุ๋ยหมักเก็บไว้

การใช้ประโยชน์

ประหยัดการใช้ปุ๋ยเคมีได้ครึ่งหนึ่ง ทำให้ดินร่วน อุดมสมบูรณ์ เพิ่มธาตุไนโตรเจน ไม่เป็นอันตราย รักษาความชุ่มชื้นของดิน

หมายเหตุ ถ้าที่เป็นดินทรายใช้อัตราสูงในหลุม จะทำให้ได้ผลดีขึ้น

สถานีพัฒนาที่ดินอ่างทอง ร่วมกับ สถานีวิทยุจรรยาจรเพื่อสังคม trs ๙๙.๕ MHz จัดงาน “ปิดทองหลังพระ สืบสานแนวพระราชดำริ ครั้งที่ ๑๐ จากผู้รับสู่การเป็นผู้ให้” ณ โครงการฟาร์มตัวอย่างหนองระหารจีน ต.บ้านอิฐ อ.เมือง จ.อ่างทอง เมื่อวันที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๕๗ ในกิจกรรมโครงการรณรงค์การทำปุ๋ยอินทรีย์จากซากวัชพรรณชาติ มีผู้สนใจเข้าร่วมงาน ๑๕๐ คน

กิจกรรมครั้งต่อไป กิจกรรมส่งเสริมการทำปุ๋ยหมักร่วมกับกองพันทหารราบที่ ๑ กรมทหารราบที่ ๓๑ รักษาพระองค์ (ร.๓๑ พัน.๑ รอ.) ณ องค์การบริหารส่วนตำบลสีบัวทอง อำเภอสว่างหา จังหวัดอ่างทอง ในวันที่ ๒๕ กันยายน ๒๕๕๗

นอกจากนี้ กรมพัฒนาที่ดิน ยังมีแผนงานส่งเสริมการผลิตปุ๋ยสูตรพระราชทานที่มีธาตุอาหารสูง โดยมีการอบรม สาธิต ส่งเสริม ให้องค์ความรู้ รวมทั้งสนับสนุนวัตถุดิบ/ปัจจัยการผลิต เพื่อผลิตปุ๋ยสูตรพระราชทานที่มีธาตุอาหารสูง ให้กับ กลุ่มเกษตรกรที่ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร และหมอดินอาสา

โดยในปีงบประมาณ ๒๕๕๗ กรมพัฒนาที่ดิน มีแผนดำเนินงานส่งเสริมการผลิตปุ๋ยสูตรพระราชทาน จำนวน ๑,๐๐๐ ตัน โดยจัดทำเป็นโครงการนำร่องในพื้นที่ที่มีความเหมาะสม ซึ่ง กรมพัฒนาที่ดิน ได้มอบหมายให้สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต และ สถานีพัฒนาที่ดินที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการต่อไป